

Thesavrvs|| Locorvm|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Cap. LXI. Possessio, Possessor, Posessorium, Possidere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

III.

Polygamia virilis non in novo demum fœdere per Christum est prohibita, *Grot. l. 2. cap. 5. §. 9. Hahn. ad Wesenbec. de Ritu Nupt. n. 4. Henniges ad Grot. pag. 465. 467. 469.* sed pugnat etiam cum institutione primæ conjugii, quæ mortalibus tanquam lex universalis est observanda, *Osiand. ad Grot. l. 2. C. 5. §. 9. obs. 3. p. 746. §. 750. Ziegl. in Comment. ad Grot. d. l. p. 272. vid. Matth. 19. v. 9. Luc. 16. v. 18. Matth. 5. v. 32.* ex quibus textibus concludimus: si fœmina, quam vir tamen dimiserat, nubendo alii adulterium committit, multò magis adultera erit, quæ non dimissa à priore marito alium assumit: Quodsi mœchatur qui priore uxore seu invitâ seu volente dimissâ aliam ducit, multò magis mœchabitur, qui recitâ priore seu volente seu invitâ superinducit alteram,

CAP. LVIII.
Populus.

Axioma I.

Per ipsum populum intelligitur factum, quod fit per illos, quibus populus contulit potestatem, *cap. in causis. 30. ex. de Elect.* Populus igitur cum seditiosos Magistratus ferre non posset, Decemviros legibus scribendis creavit, qui Leges, ex libris Solonis in Latinum sermonem translatae, duodecim tabulis exposuerunt, *c. 1. dist. 7. & populo quod Princeps prohibet, & sibi licere non patiatur. cap. iustum est 2. dist. 9.*

II.

Populo interdicto, singulares de populo intelliguntur interdicti, *c. si sententia 7. de sent. excomm. in 6.*

III.

Populum decem faciunt. *cap. unic. in fin. 10. q. 3.*

IV.

Populus magnificare solet, si consuetudines sibi servantur, *l. 4. §. 4. ff. de offic. Procons.*

V.

Populus in electione precari debet Deum, ut eligentium corda regat. *cap. ubi 3. §. quia. de Elect. in 6.*

VI.

Populi jus omne in principem est collatum, *§. 6. ins. de Jur. Natur. Gent. & Civ. inde quodcunque jus olim omnibus de populo competuit, illud regulariter hodiè est solius principis, e. g. usus fluminum, jus venandi, &c.*

CAP. LIX.
De Portione statutariâ.

Axioma I.

Quoties per statutum portio assignatur conjugii superstiti, toties capitur pleno jure, quia verba statuti propriè & cum effectu sunt intelligenda. Limita; nisi aliud statuto expressè cautum.

II.

Quoties bona per statutum affecta, i. e. certa

personæ assignata sunt, toties de illis testamentum condere fas non est, quia portio statutaria æquiparatur legitimæ, & parti superstiti ad illa bona jus est ex statuto quæsitum, quod ei auferendum non est, *l. ult. ff. de pact.* Sic ergo de portione statutariâ non licet condere Testamentum ut minuatur, bene tamen ut augeatur.

Limita: ut tamen pacto de ejusmodi bonis disponere nihilominus liceat; quoniam enim in pacto concurrunt utrinque voluntas, nemini fit injuria, testamentum verò unius saltem continet voluntatem. *Andr. Kohl. de pact. dot. in Ded. 2. 10. n. 5.*

CAP. LX.
De Positionibus.

Quoties quis probare intendit per confessionem adversarii, toties opus habet positionibus; quoties verò per testes, toties opus habet articulis, quia articuli ut plurimum informantur de iis, quæ adversarius ad positiones negavit. Etergo illi, qui aliquem nemine præsentem verberibus affecit, recte possunt offerri positiones. *Brunneman. in Process. Civil. cap. 17. n. 10.*

Declara: ut hodie quidem ob specificam litis contestationem non adeò magnus superest positionum usus. Quodsi tamen cum conscientioso res sit, utile adhuc erit offerri positiones; major enim habebitur conscientie ratio, si quis jurato respondere, quam si nudè saltem litem contestari debeat. *Conf. Brunneman. alleg. cap. 17. n. 3. 4. Carpz. Lib. 3. Resp. 73. n. 1. 2. 3. 4.* In Electoratu tamen Saxonie positionibus locum non dari monet *idem Carpzov. in Process. Tit. 13. art. 4. n. 7.*

CAP. LXI.
Possessio, Possessor, Possessorium, Possidere.

Axioma I.

Possessio plurimum habet facti, *l. denique 19. ff. ex quib. caus. major. Bald. in l. non ignorat. n. 10. C. de his qui accusar. poss. Vacan. à Vacun. lib. 2. declar. 32. Alciat. in sua disp. de 5. ped. præscript. Zaf. in l. 1. §. adipiscimur. ff. de acquir. poss. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 64. n. 12. Cujac. in tract. ad African. idemque in effectu senserunt Gail. 2. de P. P. observ. 3. n. 11. Vult. 2. conf. Marp. 39. n. 120. quia factio opus est, hoc est, apprehensione, l. si quis vi 17. §. differentia 1. de acquir. poss. l. cum heredes 23. ff. eod. gloss. in l. si fratres. §. idem respondit. verb. dominium. ff. pro soc. inde enim possessio quasi à pedum possessione nomen accepit, l. 1. ff. de acquir. poss. Afflic. decis. 299. n. 7. Gail. 2. observ. 129. n. 3. Ludov. Gomez. ad 5. superest. Insit. de action. n. 23. Ubi declarat, quod à principio in actu acquirendi possessio dicatur habere plurimum facti: postquam autem ea acquisita est, habeat etiam plurimum juris, per l. possessio quoque 49. in princ. ff. de acquir. poss.*

Possi-

II.

Posidere unusquisque quod tenet, præsumitur jure suo, non alieno, vel servitutis, vel familiaritatis jure, Gloss. in l. Papinianus. verb. suo nomine. ff. mandat. Bart. in l. 1. §. nuntiatio. n. 12. ff. de oper. nov. nunc. Caltren. in l. 1. §. nuntiatio. n. 12. ff. de oper. nov. nunciat. Castr. in l. 1. n. 5. ff. de solut. Speculat. de locat. §. nunc. n. 80. Wefenb. p. 1. conf. 4. n. 9. & p. 2. conf. 96. n. 11. Menochius de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 68. Mascard. de probat. vol. 3. conclus. 1179. n. 1. Qui libet enim præsumitur eo modo & fine, quo se dicit possidere, quia possessio in animo consistit, de quo nemo melius ac verius, quam qui eam tenet, loquitur. Hegenit. 1. de possess. cap. 9. num. 1. cui accedit, quod homo seipsum potius amet, quam alium, & sua negotia libentius tractet, quam aliena, facit text. in l. 4. junct. l. 1. vers. dummodo. ff. de solut. l. Papinianus 28. ff. mand.

Limita, nisi quando vel personæ (puta si filius familias vel servus esset) vel rei qualitas (valuti si quis vellet rem furtivam, vi ablatam, depositam, commodatam, pignori datam, locatam, sacram, religiosam pro suo possidere, quod absque juris transgressione non fieret) obstarat, & consequenter absurdum inde oriretur, Menoch. lib. 6. præsumpt. 67. num. 10. cum seqq. ubi num. 14. communem sententiam declarat, ut locum non habeat, quando titulus injustus esset. Mascard. d. concl. 1179. n. 16. cum possessio sine titulo injusta præsumatur, Decianus conf. 87. num. 28. vol. 5. & possessio vitiosa nihil operetur, Belon. conf. 10. numer. 18. Decian. conf. 17. numer. 18. vol. 4. Menoch. conf. 180. numer. 58. Burlat. conf. 60. num. 20. maximè si possessio capta sit cum vitio clandestinitatis, Vinc. de Franchis decis. Neapol. 204. num. 31. Vult. 2. conf. Marp. 36. num. 65.

III.

Posidere & in possessione esse sunt conjugata, Forcatulus dialog. 40. Necyomant. Hegenit. 1. de possess. cap. 1. num. 45. ubi eam non simpliciter & indistinctè, sed tantum secundum quid veram esse censet, & tum demum cum verbum in possessione esse in lata & generica significatione usurpatur, & sub se quamvis possessionis speciem comprehendit, aliud enim esse, quando strictè sumitur, & verbo possidenti opponitur, patet ex l. interdum. 78. ff. de verb. signific.

IV.

Possessio facit præsumptionem pro possidente, Coler. de process. executiv. p. 2. cap. 2. num. 73. Menoch. lib. 3. præsumpt. 91. num. 42. Carpz. p. 2. constit. 39. definit. 34. num. 6. quia possessor plus juris habet in retinendo, quam actor in agendo, Speculat. in tit. de Emphyt. num. 93. & ideo onus probandi transfertur in adversarium, cap. saepe 18. de restitut. spoliat. cap. ex litteris 3. de probat. cap. ad aures 6. de præscript. l. circa 14. ff. de probat. l. 20. ff. eod. §. retinende 4. vers. commodum. Instit. de interd. l. 1.

Limita, nisi quando jus commune vel juris præsumptio ei resistit, Gloss. in cap. possidetis 16. vers. facti. C. de prob. cap. ex insinuatione 3. de procurat. cap. constitutis 47. de elect. cap. cum Ec-

clesia 3. de caus. possess. & propriet. Mascardus de prob. vol. 3. conclus. 1194.

V.

Possessionis causam nemo sibi mutare potest, l. nec ullam 13. §. 1. ff. de hered. petit. l. 3. §. illud quoque 19. l. quod nemo 18. in princ. l. qui bona 19. §. 1. ff. de acquir. possess. l. cum nemo 5. C. eod. l. non solum 33. §. quod vulgo ff. de usucap. l. 1. §. fin. ff. pro donat. l. ad probationem 23. ff. de probat. Wefenb. 1. conf. 4. num. 18. Quam regulam intelligendam esse de jure, non verò de facto, apparet ex d. l. ad probationem, atque locum habere non solum in civili, sed etiam naturali possessione, tradit l. 33. §. quod vulgo 1. ff. de usucap. Quocirca neque colonus neque depositarius, neque commodatarius lucri faciendi causa pro herede possidere & usucapere, nec pro soluto, nec pro emptore, nec pro donato possunt, sed coguntur manere in titulo & causa, ex qua possessionem acciperunt. Ita filius, qui rem sibi à patre donatam naturaliter tantum possidet ex eo, quod donationis titulus isto casu infirmior est, quam ut causet civilem possessionem, non potest sibi mutare possessionis titulum, adeo quidem, ut si cum aliis quibusdam heres scriptus fuerit, non posset incipere patre mortuo pro parte coheredum rem donatam civiliter possidere, etsi maximè velit & statuatur se pro herede possidere, l. 2. §. fin. ff. pro hered.

Declaro, quod procedat in eo, qui hoc solum statuit, ut ex alia causa possideat, non qui possessionem dimittat, & postea ex nova causa ejusdem rei possessionem nanciscatur, Hegenit. 1. de possess. cap. 4. num. 17. Quando enim nova causa extrinsecus accedit, quod fit, cum depositarius, commodatarius, vi deiciens emunt rem à depositore, commodatore, vi dejecto aut alio quovis titulo ad usucapionem habili rem eandem ab eodem accipiunt, tum de jure & accedente novo titulo causatur mutatio, d. l. cum nemo 10. Cod. de elect. tit.

VI.

Possessionis suæ titulum nemo invitus tenetur indicare vel ostendere l. cogi. n. C. de petit. hered. Hegenit. 1. de possess. cap. 9. n. 39. Jalon. in l. si legatum. num. 8. ff. de edend. Speculat. in tit. de locat. §. nunc aliqua. Faber de fin. 21. C. de jure Emphyt. ne quasi proprio juguletur telo. arg. l. 4. Cod. de edend. l. nimis grave 6. C. de testib. cap. 1. extr. de prob. c. ult. v. qui intendit 4. qu. 3. Quo pertinet fabula de aquila telo confecta, in qua aquiline pennæ erant aptatæ, quibus conspectis præ nimio dolore exclamasse fertur: conspicio pennas meas in vulneribus meis.

Limita, nisi in casu, quo contra possessorem præsumitur, & præsumptio possessioni resistit, cap. cum contingat 29. de decim. Moller. lib. 54. semestr. cap. 38. n. fin. ubi allegat Matth. de Afflict. 20. limitationes hujus regule tradentem, vel nisi nitatur jure in re, quam alienam esse constat Hartm. Pistor. 2. quasi. pract. 46. n. 6. vel nisi quis possideat rem, quam sine consensu alterius obtinere non potest, idem d. quasi. 46. num. 8. vel quando quis jus in re aliena præten- dit, nam tum possessor ad tituli editionem omnino devinctus

ctus erit, arg. l. altius §. l. si tibi §. C. de servit. §. pen. Inst. de servit. Gail. 2. obs. 69. n. 7. Carpzov. p. 2. conf. 8. defn. 4. n. 5. vel quoties titulus necessarius est. vid. Socin. regul. 525. vers. tertio fallit. Itaque cum pro Fisco stet presumptio exigendi tributa contra omnes provinciales, in exemptione constitutus debet privilegium quamprimum exhibere. Perez. C. de Exact. Tribut. n. 7. Sic Emphyteutam Reipubl. non juvat longa possessio ad inducendum possessionis titulum ejusque probationem, sed tenetur instrumentum Emphyteusos ostendere. Sic & Clericus, qui plura beneficia incompatibilia possidet, titulos exhibere & scripto probare debet, se canonicè possidere, cap. 3. de offic. ordin. in sexto. Similiter laicus Decimas possidens titulum probare debet. Ex diuturnitate temporis tamen videntur etiam non ostenso titulo posse & debere in possessione manuteneri. Perez. C. de admin. Rerumpubl. n. 3. Ita quod Vassallus domino requirente titulum possessionis suae dicere teneatur, tenet Afflict. decis. 265. n. 86.

VII.

Possessio unius ejusdemque rei ex pluribus causis potest acquiri, l. 3. §. 4. ff. de acq. poss. l. 1. pr. ff. pro soc. Dn. D. Bicc. ad l. 3. §. ex contrario. ff. de acq. poss. part. poss. membr. 4. ubi n. 5. ampliatur (1.) ut non tantum locum habeat in concursu titulorum generalium, sed & specialium, (2.) ut usum habeat non solum in concursu titulorum diversorum, sed etiam titulorum ejusdem speciei, l. pro emtore 2. §. fin. ff. pro Emtore. (3.) obtineat non modò si diversa sint tempora illarum causarum, Coll. Argent. lib. 42. tit. 2. thes. 21. n. 1. sed etiam si causae concurrant in idem tempus, l. 3. §. 4. dist. tit. (4.) procedat non tantum in causis possessionum, ex quibus nondum completa est usucapio, verum etiam in causis, ex quibus eadem usucapio jam completa & absoluta est, l. 1. §. 1. ff. pro soc. (5) locum habeat non solum in eo, qui sibi possidet, sed etiam in eo, qui suam detentionem alterius possessioni praestat ministerium, exemplum in l. si quis ante 10. §. idem Pomponius 1. ff. de acquir. possess.

Limita, nisi concurrant tituli, quorum unus aptus est ad possessionem transferendam, alter verò non, l. 10. in princ. ff. de acquir. possess. I. mol. in lect. ad d. l. 3. §. 4. col. 3. vel si concurrerent causae utiles vel inutiles, tunc enim rem illam non ex pluribus, sed unà saltem eaque utili possidere dicimus, exempl. l. 4. C. de contrab. empt. vel si civiliter possideret, & titulus quilibet ad causandam possessionis civilis acquisitionem sufficeret, tum enim qui ex uno titulo acquisivit civilem possessionem, non necesse habet ex alio acquirere, imò non potest ex alio acquirere, quod jam consecutus est, Hegenit. 1. de possess. cap. 4. n. 41.

VIII.

Possessio praesumitur ex titulo praebulo, l. quadam 76. ff. de rei vind. Qui enim in possessione reperitur ex titulo praecedenti, ab eodem possidere praesumitur, Gloss. in l. quadam mulier. verb. sufficiebat. ibiq. Bart. n. 3. ff. d. tit. & in l. cum solus. n. 4. vers. 3. de usucapubi

ait, à quo quis habet titulum, ab eodem etiam praesumitur habere possessionem, quam sequuntur Corn. conf. 113. sub. lit. E. vol. 1. Capoll. conf. 4. n. 39. lib. 1. Nat. conf. 443. n. 5. tom. 2. quia initium possessionis à prima causa inspicere debet. l. 6. in pr. ff. de acquir. poss. l. 8. ff. quod vi aut clam & ex causis originalibus regulatur effectus, Zaf. conf. 14. n. 48. lib. 1.

Limita, nisi ex aliqua conjectura detegatur eam clam occupatam esse, Menoch. de possess. adipisc. rem. 5. n. pen. Bald. in l. possessionem. Cod. ad Leg. Jul. de vi publ.

IX.

Possessio in dubio praesumitur esse justa & jure occupata, Bart. & Alex. in l. communi. §. inter praesentes ff. commun. divid. Capoll. crimin. conf. 4. n. 4. in fin. Cravett. conf. 150. n. 5. vol. 1. Corn. conf. 185. in fin. vol. 1. Menoch. de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 69. Vult. 2. Conf. Marp. conf. 30. n. 87. ratio, quia semper praesumendum est in partem benigniorem, in quam ipsa naturae ratio atque affectus nos ducit, l. quoties n. l. semper 52. ff. de R. J. Hegenit. 1. c. 9. n. 33. cui consequens est, quemlibet bonà fide possidere, hoc est, nullo modo fide sua & conscientia contra jus peccare, neque scienter, neque ignoranter, l. meriti 51. ff. pro soc. Ampliationes & limitationes vid. apud Menoch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 130. & Malfard. de probat. concl. 224. cum seqq.

X.

Possessionem acquisitam avocare difficilis est, quam eam, quae adhuc vacat, Philip. Matth. 1. conf. Marp. 31. numer. 16. quia vacantem possessionem à quocunque habente titulum aliqualem autoritate propria impunè apprehendere licitum est. Decius conf. 200. num. 1. Capoll. conf. 4. Bald. conf. 118. lib. 2. Nevizan. conf. 82. num. 21.

XI.

Possessione suà vel quasi nemo decedere cogitur ante causae cognitionem, l. 1. C. si per vim. l. ult. C. de rei vind. cap. conquerente 7. ubi Panorm. de restit. spoliat. Bald. in l. 2. n. 33. C. si contr. jus vel util. nec refert, injustam quis possessionem, an justam habeat, adeò ut ne simplici quidemurbatione impediri quis possit in sua possessione, vel quasi, quamvis injusta, l. 2. ff. uti possid. Regner. Sixtin. 1. conf. Marp. 9. n. 115. Welenb. 1. conf. 7. n. 3. & conf. 2. num. 89. Dec. conf. 366. num. 13. Schurf. conf. 6. cum nullitas. num. 8. cent. 3. quia commodum hoc est possessionis, ut possessor in ea manere debeat, donec alter intentionem impleat, & per sententiam judicis res evincatur. l. ult. C. de rei vind. l. 2. ff. de prob.

XII.

Quicunque possidet, ille non tenetur probare, l. fin. ff. de Rei Vind. quia in dubio pro possessore praesumitur l. 47. ff. de O. & A.

Limita, ut procedat, nisi contra possidentem militet praesumptio juris; tunc enim possessio à probando non relevat, quia praesumptio juris est oneris probandi translativa, & ita qui servitutem sibi asserit, etiam si illam possideat, eam tamen proba-

probare tenetur, quia quælibet res libera præsumitur.

Declaratur, ut procedat hæc limitatio, si ordinariæ actione agatur, nam si iudicio possessorio, sufficit tamdiu possessio, donec in petitorio contrarium fuerit probatum.

XIII.

Ubiunque deficit animus sibi habendi, ibi deficit vera possessio l. 2. C. de præscript. 30. annor. possessio enim cum juris sit, nequit fieri sine affectione animi. *Habn. ad Wesenbec. Tit. de acquir. possess. n. 3. vers. utrumque anim.* Et qui scit rem esse alterius, eamque alteri intervertere non intendit, ille non tam possidet quam detinet rem alieno nomine. Ita ergo Colonius, Conductor, Procurator, Depositarius, & c. ideo non possident, quia sibi non possident. §. 5. *Inst. de Interdict.*

XIV.

Quicunque potest dominium acquirere, ille potest & possidere, quia dominia primitus ex possessione coeperunt.

XV.

Quodcumque non est in commercio, illud nequit possideri, quia hoc nequit acquiri; & sic deficit in his rebus animus sibi habendi, sine quo vera nequit esse possessio. Ita ergo res sacræ, sanctæ & religiosæ possideri non possunt l. 30. §. 1. ff. de acquir. possess.

Limita, ut procedat de possessione verâ, quæ fit animo sibi habendi, vid. §. 1. *Inst. de Usucap.*

XVI.

Ubiunque nullus actus corporalis neque verus neque fictus adest, ibi nulla est acquisitio possessionis. Ratio: quia possessionem non acquirimus nisi per apprehensionem, l. 23. pr. ff. de acquir. possess. quamvis retineri possit. l. 3. §. 6. ff. eod. conf. l. clam possidere 6. §. 1. ff. eod.

XVII.

Quoties quis vitiose possidet, toties ipsi vitium tunc tantum nocet, quando cum illo agitur quem vitium tangit, non verò si agatur cum tertio. Quia ratione tertii plus juris habet qualiscunque possessor ex eo, quia possidet, l. 2. ff. eod. & quia regulariter exceptio juris tertii alteri non prodest l. 1. ff. in fin. quor. bonor.

Exceptio est in interdicto unde vi, nam ibi ultima vis attenditur, l. 16. ff. de vi & vi arm. Hinc ibi non nocet vitium, nisi agatur cum illo, quem vitium tangit. Idem est in Interdicto de cloacâ publicâ reficiendâ.

XVIII.

Possessio antiquior præferenda est juniori seu recentiori, cap. licet causam 9. de probat. ibig. gl. in verb. uti possideris. Panorm. n. 35. & Felin. n. 8. Bald. conf. 468. n. 8. p. 3. Cravett. conf. 993. vol. 6. Bursat. conf. 277. n. 10. vol. 3. Menoch. conf. 515. n. 5. vol. 6. præsertim si antiquior possessio antiquiore titulo sit titulata. Menoch. de retin. possess. rem. 3. n. 736. Afflict. decis. Neapolit. 363. num. 4. ubi etiam antiquiorem pos-

sessionem sine titulo possessioni posteriori titulata præferri respondit. Ratio, quia possessio antiqua præsumitur habere iustitiam permanentem, ut ait Afflict. decis. Neapolit. 376. num. 6. & post eum Schrader. confil. 36. n. 38. vol. 1. var. confil. German. E contrario possessio recentior præsumitur esse malæ fidei, Schrader. d. confil. 34. n. 77. & injusta, l. si finita 15. §. ubi autem 23. ff. de damn. infecti. Bald. in l. super. C. de præscript. long. temp. n. 16. circa fin. Confil. Arg. n. 27. vol. 1. eò quod respectu antiquioris videatur esse clandestina, Bellon. confil. 11. num. 4. Roland. à Valle confil. 46. n. 49. & confil. n. 3. Joseph. Ludovic. decis. Perus. 11. n. 4. & decis. 17. num. 2. Cacharan. decis. Pedemontan. 93. n. 2. Verall. decis. Roman. 334. n. 2. part. 2. Benintend. decis. Bononiens. 42. n. 4. Vult. 2. confil. Marp. 30. n. 87.

XIX.

Possessionem qui habet habitu, sed illam non exercet, nihil possidere videtur, Bald. in cap. 1. n. 17. de consuetud. rect. feud. Qui enim nihil agit, nihil possidet, Vult. 3. confil. Marp. 35. n. 372. Paris. de Puteo in tract. de Syndicat. lib. 2. sub tit. in officiis n. 7. lit. H. Ubi ait, Officiale, qui non administrat, non haberi pro creato, nec creationem prodesse, nisi subsecuta sit administratio, Bald. confil. 508. n. 5. vol. 5. Hinc & per lapsum decennii possessio habita pro neglecta & derelicta habetur, Dd. in l. si de eq. §. fin. de acquir. possess. Vult. 2. confil. Marp. 30. n. 199.

XX.

Possessio improba nullam præbet possidenti titulum, l. improba 7. C. de acq. poss. Reinking. lib. 1. cl. 3. cap. 3. num. 4. unde & possessor malæ fidei nunquam præscribit, cap. vigilantis 5. extr. de præscript. cap. possessor 2. de R. l. in 6. vid. supr. lib. 11. cap. Mala fides.

XXI.

Possessio ex unico actu non acquiritur, Innocent. & Dd. in cap. licet. §. duobus. de restit. c. 2. de Cap. Monach. Bart. in l. 1. §. hoc interdictum. n. 1. de itin. actus. privat. Canonistæ in cap. cum Ecclesia de caus. poss. & propriet. Guid. Pap. sing. 236. ratio, quia unicus actus de facto absque jure usurpari potest. Everhard. confil. 107. num. 10. trinum igitur actum possessionem tribuere dixit Bald. in l. 1. de itin. actus. privat.

Limita, nisi ex uno actu sequatur continuatio possessionis, l. 4. §. quæsitum 2. ff. de acq. quotid. cap. consultationibus 9. de jure patron. Panorm. in cap. cum Ecclesia. de caus. poss. & propr. Curt. in cap. ult. requisit. 8. limit. 1. de consuet. Wesenb. 1. confil. 20. n. 6.

XXII.

Possessio non transfertur sine consensu possidentis, Gloss. in cap. cum venissent. de in integr. restit. Vult. 2. confil. Marp. 30. n. 232. Possessio enim in ignorante nulla datur, Cravett. confil. 400. num. 34. Nec possessio fit unquam sine animo possidendi, Menoch. 6. præf. 12. n. 35.

XXIII.

Possessionis pari probatione data, illa prævalere debet, quæ juri adminiculum habet, vel, ut loquuntur, aliquo alio jure adjuvatur. Mar. Socin. jun. confil. 146. n. 20. vol. 3. Boët. decis. 239.

(L)

n. 4.

n. 4. vers. fallit. 3. Andreas Knichen. de jure ter-
rior. cap. 5. n. 84.

XXIV.

Ex possessione præsumitur dominium, Bald.
in l. 2. n. 4. C. de probat. Bart. in l. quidam. n. 4.
de condit. inst. Socin. jun. in l. 1. de acquir. poss.
n. 124. & in l. naturaliter. §. 1. n. 31. eod. tit. Ma-
zold. conf. 4. n. 72. & 105. Welsenb. 1. conf. 21. n.
68. arguit enim possessio proprietatem, Gloss. in
l. sicut. §. si queratur ff. si servit. vindic. Bart. in
l. quidam. ff. de condit. inst. Angel. in §. sic ita-
que. n. 5. ibidemq. Jalon. n. 26. Inst. de action. 1.
dem in l. a Divo Pio. §. si super rebus. n. 5. ff. de re
judic. Ripa in l. rem que nobis. n. 54. de acquir.
poss. Vult. 1. conf. Marp. 30. n. 68. adde & Donell.
ad l. 2. C. de probat. Hunn. vol. 2. disp. 4. thes. 3.
quest. 18. Cora. ad l. 12. §. 1. de acq. poss. vid. sup.
lib. 4. cap. Dominium.

XXV.

Possessio totius etiam est in parte minima, l. 3.
in pr. ubi Dd. ff. de acquir. poss. l. 2. l. 6. l. si stillicidii
§. cum l. si quem adm. servit. amitt. l. una 18. de
serv. rust. præd. Welsenb. 1. conf. 1. num. 50.

XXVI.

Possessio ab eo, qui semel possedit, semper con-
tinuata præsumitur, Innocent. in cap. sape. de re-
stit. spoliat. quem allegat & sequitur Mynsing. resp.
18. num. 22. & resp. 31. num. 6. ratio, quia qui olim
possedit, & hodie possidere præsumitur cap. olim.
12. de restit. spoliat. & cap. post Electionem 7. de
concess. præbend. Afflict. decis. 327. num. 2. Ro-
landus à Valle conf. 6. num. 36. Myns. resp. 25.
num. 11. Mascard. de probat. volum. 3. con-
clus. 1105. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præf. 12.
cum mutatio non præsumatur, Gloss. in l. si ve-
ro. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisd. cog. Me-
noch. conf. 1. n. 121. & conf. 100. num. 82. Paris.
conf. 67. num. 25. vol. 3. Ruin. conf. 2. num. 2. vol.
2. Rolandus à V. lle conf. 77. n. 22. lib. 1. Regne-
rus Sixtin. 3. conf. Marp. 8. num. 74. quod procedit,
modo præsens possessio fuerit allegata: alio-
qui præsumptioni locus non erit, Bart. in l. si ve-
ro possideris. Cod. de probat. præsumptio enim juris
præcedens à facto proprio omnino allegari de-
bet, l. si adult. rium cum incestu 38. §. idem Pol-
lioni 6. ff. ad Leg. Jul. de adult. Bart. in l. cum
quid. ibique Dd. ff. si cert. petatur. num. 14. Ab-
bas & Felinus in cap. afferte. de præsumpt. Covar-
rur. p. 2. relect. §. 1. num. 3. pag. m. 196. ad cap.
alma mater. de sentent. excomm. in 6. Quare
probatà possessione temporum extremorum,
initii nimirum & finis, ipsa possessio medio tem-
pore continua præsumitur, Gloss. in cap. volumus
16. quest. 4. & in cap. cum Ecclesia de caus. possess.
& propriet. Felin. in proam. Gregor. col. ult. Ab-
bas in cap. cum ad sedem. de restit. spoliat. Covarr.
d. loc. cum ibi allegatis. Hinc licet possessio de-
functi in successorem non continuetur, nisi cor-
pore apprehendatur, l. cum heredes 23. in pr. l.
Pomponius 13. §. quæsitum 4. ff. de acq. poss. id ta-
men procedit, quando defunctus possidebat per
seipsum, hoc est, animo & corpore suo, non
autem si possidebat animo suo & corpore alieno,
per tradita ab Angel. in l. qui universas §. quod
per Colonum, ibidemq. Alex. in fin. ff. de acq. pos-

sess. Tiraquell. de jure constit. possessorii. p. 2. am-
pliat. 12. num. 5. vers. quid autem. Joseph. Ludo-
vic. conclus. 16. vers. inferitur. num. 14. Natt. conf.
538. num. 8. Socin. conf. 54. num. 11. vol. 3. Afflict.
decis. Neapol. 167. in dubio tamen continuatam
in heredem possessionem præsumi, tradunt
Bart. Aretin. Claud. Aquef. in l. Pomponius.
de acq. poss. Balb. in reper. l. Celsus. p. 4. pr. num.
6. ff. de usucap. Vult. 3. consil. Marpurg. 20. num.
39.

Declara (1.) quòd Axioma procedat, ut pos-
sessio intermedia probari possit ex duobus extre-
mitatibus, antiquà scil. possessione & præsen-
taneà. Sed ex præsentaneà possessione non
etiam præsumitur antiqua, nisi alia præsum-
tio concurrat, vel præsens possessio sit titulata,
Mascard. Conclus. 1202. n. 58. seqq. & Conclus. 170.
n. 21.

Declara (2.) si quis olim possederit tantum
civiliter, possessio non ultra decennium conti-
nuata censetur: si autem possedit etiam natu-
raliter, & ultra decem annos, continuatio posses-
sionis præsumitur. Covarruvias in c. possessor.
p. 2. §. 1. n. 3. in fin. de R. I. in 6. p. m. 433. Ma-
scard. Conclus. 1202. n. 33. seqq.

XXVII.

Possessio intelligitur se habere secundum usi-
tatam consuetudinem, l. 1. l. si manifeste 7. C. de
servit. Wels. conf. 4. num. 88. sicut reliqui actus,
l. si fundus 6. ff. de Erit. l. semper 35. ff. de R. l. l.
quod si nolit 31. §. quia assidua 20. de adil. edit.
Hegen. 1. de possess. c. 9. num. 40.

XXVIII.

Possessionem retinere satius est, quàm amissam
repetere, l. is qui destinavit 24. ff. de rei vind. §.
commodum. Inst. de interdict. ex ratione, l. ult.
vers. melius est intacta jure servare & c. C. in qui-
bus causis restit. in integr. Schurf. conf. 61. cent. 1.
quia incumbere rei plus cautionis est, l. plus cau-
tionis 25. de Regulis Juris, quam ad illam agere
repetendam, l. itaque 12. §. fin. de furt. §. furti.
Institut. de obligat. ex delict. l. minus. 204. de
Regulis Juris. l. si necessarias 8. §. in vendendo
4. ff. de pignorat. act. Welsenbec. 1. consil. 60.
num. 24.

XXIX.

Possidere justè dicitur, qui autore Prætoris
possidet, l. justè 11. ff. de acq. possess. l. quo auctore
137. ff. de R. l. ratio, quia pro judice ejusque pro-
cessu semper præsumitur, cap. sicut nobis 16. in fin.
de sent. & rejudic. cap. bone memorie 33. §. con-
tra verò. de Elect. potest. cap. in presentia 6. de re-
nunc. l. 2. C. de offic. civil. judic. ibi: quod non ar-
bitramur. Gail. 2. observ. 76. num. 5. Ubi regu-
lam tum procedere tradit, si cum causæ cognitio-
ne judicialiter parte altera, de cujus agebatur
præjudicio, citata, l. judicis 9. Cod. de judic. l. ter-
minato 3. Cod. de fructibus & lit. expens. secus
si de facto & extrajudicialiter ad unius partis
petitionem processerit, tunc enim pro eo non
præsumitur, cap. conquereute 7. de restit. spoliat.
l. omnes judices 33. Cod. de decur. l. 3. §. fin. ff. quod
met. caus. quia cognoscere juris ordine non ser-
vato, sit jus alterius auferre, Decius conf. 200.
num.

numer. 1. Felin. in cap. dilectus. de rescript.
num. 4.

XXX.

Possidere aliena convinctur, qui conquisitis
uti nesciunt, cap. quid dicam 11. 14. quæst. 4.

XXXI.

Possidetur jure, quod iuste, & iuste, quod
bene, cap. jus 12. extr. de V. S. c. quid dicam 14.
9. 4. E contra possidentur iniuste male acqui-
sita & male detenta, d. c. quid dicam. unde qui
male utitur, vel aliena invadit, male possidere,
c. jus 12. de V. S. is autem bene possidere dicitur
labores suos, qui non dominandi cupiditate,
sed bene utendi pietate possidet, c. ult. pr. 23.
9. 7.

XXXII.

Quod possideri non potest, illud non potest
prescribi, cap. causam 7. extr. de prescript.

XXXIII.

Ille possidet, cujus nomine possidetur, cap. si
diligenti 17. extr. de prescript. & qui per alium
possidet, ipse possidere intelligitur, cap. cum ve-
nisset 9. extr. de rescript. spoliat.

XXXIV.

Possessor habetur etiam is, qui dolo possidere
desiit, vel actore ignorante liti fraudulententer se,
obtulit l. 27. §. 3. & l. 28. cum seqq. ff. de R. V. l.
131. l. 150. de R. I. c. pro possessore 36. eod. in 6. Ne
in potestate cuiusquam sit quem dolo suo melio-
rem conditionem facere, l. 1. pr. ff. de except. do-
li l. 134. ff. de R. I. eaque procedit non tantum in
actionibus realibus. l. 20. §. Prator. ff. de perit.
hered. l. nec ullam. 13. §. fin. l. quod si. 16. cum seqq.
Wesemb. parat. ff. eod. n. 10. & interdictis. l. 1. ff.
quorum honor. l. 1. §. ult. l. 2. ff. de vi armat. sed
etiam in actione ad exhibendum. l. Julianus 9. in
pr. ad exhib. itemque in noxalibus actionibus. l. 3.
§. 2. si famul. furt. fecit dicatur.

Limita: Nisi novus possessor paratus sit judici-
um pati. Quoties enim alius paratus est illud per-
peti, defensorque idoneus & locuples existit, non
poterit Dominus dolo fecisse videri, cum servo
vel rei alienæ non desit defensor iustus & idone-
us; tunc enim dolo carere Dominus præsumitur,
si ei defensor idoneus adsit. Cujac. lib. 18. Pauli
ad edict. ad l. 24. de noxal. act. ubi & Anton. &
Faber in princ. rat. decid. potest etiam se Domi-
nus tueri exceptione, quod dolo malo faciat,
quod defensore parato idoneo existente secum
experietur, qui jam deserit servum possidere,
& alium possessorem idoneum ostendat Cujac.
d. loc.

Declaro, quod is, qui dolo desit rem possidere,
pro possessore sit, scil. quoad incommodum: ide-
oque poterit damnari ad rem præstandam vel id
quod interest, idque ex eadem instantia, Bart. in
l. quanquam. §. Julianus. de aqua plu. arcend.
quoad commodum enim suum possessor dici non
potest, cum nec præscribere possit. Dyn. in reg.
pro possessore in princ. de Regul. Jur. in 6. Unde
nec ei, qui dolo possidere desit, cogetur Dominus
præstare actiones, si actione in rem. l. is qui dolo
69. ff. de rei vindic. secus si actione ex contractu,
l. in depositi 12. de re judic. & ibi Bart. conveni-
atur.

Amplia, ut etiam pro possessore habeatur &
ad exsolutionem tributorum teneatur, qui fun-
dum in minus idoneum emtorem alienavit. Ven-
ditor itaque hoc casu manet in Catastro descri-
ptus, donec emtor solvendo fiat. Perez C. de an-
non. & trib. n. 42.

XXXV.

Possessorem omnem sequitur rei vitium. c. se-
per 18. extr. de rescript. spoliat. & onus. c. ex literis
5. extr. de pignor. scil. reale; nam fiscus & Respubl.
pro oneribus sibi debitis semper sequuntur bo-
norum possessorem. l. 5. in fin. de Confib. l. 2. 3.
C. de præd. Navicular. Imò possessor fundi
ratione reliquorum à priore relictorum in
tantum fisco obligatur, ut non habeat be-
neficio excussionis, sicut est in re speciali-
ter obligata Nov. 112. cap. 1. Brunnem. ad l. 11.
C. eod. n. 1. Possessor tamen si ignoraverit, contra
venditorem regressum habet. Perez. C. de Indict.
n. 35.

XXXVI.

Possessor nunquam agit prior, sed prius expe-
ctare debet, donec eum eo agatur l. 1. §. interdic-
tum 6. ibi actio nunquam ultro possessoris datur, i.
e. possessor nunquam prior agit, ff. ubi possid.

XXXVII.

Possessionis & proprietatis causa simul tracta-
ri possunt, & apud eundem judicem debent cogno-
sci & finire. c. 1. extr. de caus. & propriet. Unde
quando possessorium & petitorium in proceden-
di facultate concurrunt, utrumque in eodem li-
bello intentari potest, c. cum Ecclesia 3. & c. seq.
extr. de causa poss. & propriet. c. Pastoralis 5. eod.
etiam si super diversis articulis proponatur vel
intentetur. c. dilectus 2. extr. de Capell. Monach.
in modo tamen terminandi possessorium petito-
rio præferri solet. l. 3. C. de interdict. l. ordinarii
13. C. de rei vindic. d. c. cum Ecclesia 3. in modo
autem exequendi hoc prævalet possessorio c. cum
delictis 6. extr. eod. videlicet si forte unus in pos-
sessorio, alter vero in petitorio victoriam re-
portaret, vid. latè Ungepaup. exerc. Justin. 16.
9. 1.

XXXVIII.

Quotiescunque agitur de præfenti actuali pos-
sessione, sive de facto possessionis, toties pos-
sessorium est summarissimum, quia tunc sum-
mariè & celeriter procedendum, observatis
tantum substantialibus processibus l. 1. C. si per vim
seu alio modo absentes. Ne lite diu pendente partes
ad arma deveniant.

XXXIX.

Quoties agitur de iustitiâ possessionis, toties
possessorium est ordinarium, quia ut iusta pro-
betur possessio, requiritur largior processus,
hinc ordinario modo procedendum, per exhi-
bitionem solennis libelli, litis contestationem
& probationem. Conf. Carpz. in Process. Tit. 1.
art. 5. §. 3.

XL.

Possessorio in iudicio succumbens, in-
tentare petitorium potest. c. penult. extr. de
caus. poss. & propriet. c. inter 8. extr. de do-
nat.

(L) 2

POS.

XLI.

POSSESSOR olim, & hodie possessor præsuntur, & sic ex possessione præterita inferitur ad possessionem præsentis, & in futurum, gloss. Bart. & Doctores per text. *ibi, in l. possidetis 16. Cod. de probat. c. cum Ecclesia Sutrina 3. de causa posses. & propr. c. olim. 17. de restit. spoliat. Alc. de præsumpt. reg. 2. præf. 21. Corn. consil. 130. Viso libello. col. 2. lib. 1. & consil. 87. Visis actis. col. 3. vers. & sic videtur. lib. 3. & consil. 91. lib. 4. Bald. consil. 52. lib. 5. Natt. consil. 406. Grat. reg. 375. Anton. Gabr. commun. tit. de præsumpt. conclus. 10. Covarruv. in regul. possessor. part. 2. §. 1. in princ. & in c. Raynutius. §. 11. num. 2. Mench. quest. illustr. c. 58. num. 5. Menoch. remed. 15. recup. num. 386. & de præsumpt. lib. 6. præf. 62. & præf. 64. num. 1. & consil. 21. num. 7. Mascard. de probationib. concl. 540. & concl. 1195. n. 45. & concl. 1321. num. 5. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 13. quest. 5. n. 15. Card. Tusch. præf. concl. tom. 6. lit. P. concl. 417. per totam. Stephan. Grat. discept. forens. c. 310. num. 75. Nicolaus Garc. de benefic. p. 6. c. 3. 57. Rot. decis. 419. num. 1. & decis. 634. num. 6. apud Farinac. part. 1. recent. & decis. 643. n. 3. apud eund. part. 2. recent. Surd. consil. 135. num. 53. & consil. 151. num. 58. & consil. 160. n. 81.*

Amplia primò, seu potius declara, ut procedat Axioma, si hoc alleget possessor de præterito, aliàs non, ut per Alexand. consil. 133. num. 3. lib. 1. Alciat. d. reg. 2. præf. 21. num. 2. Fulgos. consil. 140. col. 2. Tiraquell. de præscript. §. 1. gloss. 5. vers. imò. Anton. Gabr. d. concl. 10. num. 13. Menoch. d. præf. 64. à num. 35. Mascard. 1201. à numer. 36. Cardin. Tusch. d. lit. P. concl. 417. n. 6. & 31. Quæ quidem declaratio non solum habet locum in ipso possessore allegante possessionem de præterito, sed etiam in successore universali, vel singulari, qui potest allegare possessionem defuncti, vel auctoris sui, quem constat semel possedisse, continuatam fuisse usque ad mortem. Alciat. d. præf. 21. num. 5. Anton. Gabr. d. concl. 10. num. 11. Mascard. concl. 170. num. 17. & concl. 1201. numer. 4. Menoch. d. præf. 64. num. 17. Nic. Garc. d. 6. 3. n. 76.

Amplia secundò in eo, qui probat initium possessionis, ut præsumatur etiam hodie possessor. Ant. Gomez. l. 50. Tauri. num. 37. Rebuff. in tract. de pacificis posses. 269. Flamin. Paris. de resign. benefic. lib. 3. quest. 6. num. 67. Cardin. Tusch. d. lit. P. concl. 417. num. 13. ubi post Bald. consil. 196. col. 1. in fin. lib. 2. ait, quod sufficit proba-

tio possessionis de certo tempore, ut concludat etiam de tempore posteriori, & ad mortem illius, & contrarium dicenti incumbit probatio, & num. 14. post Covarr. declarat, quod is, qui semel possedit, præsumitur possidere usque ad decennium, quando solam civilem habebat; si verò civilem & naturalem, præsumitur possidere ultra decennium, & continuo, donec de contrario probetur, & quod hæc possessio præsumpta non sufficit in spolio.

Amplia tertio in dominio, quia dominus semel, semper præsumitur retinuisse dominium, etiam post mille annos. Fichard. tomo 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. num. 340. pag. mibi 510. Card. Tusch. d. lit. P. concl. 417. num. 9. & 10. ubi declarat procedere, quando plenè, & non per probationem privilegiatam dominium retrò est probatum, & quando non probatur mutatio domini in alium facta.

XLII.

POSSIDENTIS melior est conditio quam petentis l. 9. §. 4. de publ. in rem. act. l. si debitor 10. ff. de pignori. l. is qui desinavit 24. ff. de rei vindicat. l. fin. C. eod. tit. l. qui accusare 4. C. de edendo. §. retinenda 4. vers. commodum. Instit. de interdict. c. pro possessore 36. de R. l. lib. 6. Tiraquell. de Jur. primog. quest. 17. opin. 11. num. 20. cum seqq. Surd. consil. 73. num. 76. [Unde vulgo dicitur, beatos esse possidentes, quod inter alios late deducit Carpzov. de inhibition. posit. 1. & seqq. & ideo defendi debet in possessione, donec de jure constet, cap. penult. extr. de institut. semper enim in dubio interpretatio faciendi pro possessore. l. Arrian. 47. de action. latissime Alciat. de præsumpt. reg. ult. præsumpt. 43. per totam. præsertim in probationibus, cap. 3. de probat. & sententia, c. ult. de sentent. Wesenb. 1. consil. 13. num. 73. utpote pro qua semper judicandum. l. favorabiliores de R. l. c. cum sunt partium 11. de R. l. in 6. Jason. & Dd. in l. de die. in princ. qui satisd. cog. ult. de jurejur. quam regulam etiam procedere in duplicibus judiciis per l. duo 28. de re jud. affirmat Wesenb. 1. consil. 38. in fin.] etiam in pari causa, ex text. in l. apud Celsum 4. §. Marcellus 13. de dolimali except. l. si servum 91. §. sequitur 3. ff. de verb. oblig. l. fin. C. de re vindic. c. in pari 65. de reg. juris. lib. 6. Nevizan. consil. 79. num. 27. Alexand. consil. 161. num. 6. vol. 2. Olasch. decis. 108. c. 18. Vincent. de Franch. decis. 167. num. 13. Honded. consil. 49. in fin. vol. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 66. num. 7. & in pari delicto potior est pars possi-

possidentis. l. cum par delictum 154. ff. de R. l. c. in pari 105. eod. tit. lib. 6. Thom. de Thomasset. regul. 157. & in pari turpitudinis causa. c. lator. 7. de re judic. Cels. Bargal. de dolo. lib. 6. reg. 33. per tot. Lardrech. conf. 101. num. 7. Card. Tusch. lit. T. conclus. 404. num. 51. Mar. Giurba ad consuet. Messan. c. 2. gloss. 11. num. 5. vers. & in pari. p. 1. Unde qui possidet, dicitur beatus, ut ait gloss. verb. requirat. in c. 1. de pace tenend. in usibus feudorum.

Limita regulam, si possidet sine vitio palpabili & evidenti: hoc enim casu meliorem esse conditionem ejus, qui ad judicem primus provocat, docet §. 6. in situr. de interdict.

CAP. LXII. Posteriora. Novissima.

Axioma I.

Posteriora aperiunt precedentia & è contrario. Everhard. in præamb. locor. topicor. n. 28. Unde quemadmodum interdum accidit, ut sequentia declarent precedentia, de quo axioma. vid. in fr. c. Præcedentia. ita non raro fit, ut posteriora prioribus derogent. l. pacta novissima 12. C. de pact.

II.

POSTERIORA derogant prioribus. l. sed & posteriores 28. ff. de legib. l. cum in plures 64. §. locator 6. ff. locati. l. 1. in fin. ff. de stipul. servor. l. si unus 27. §. pactus ne peteret 2. ff. de pactis. [l. tutor datus 8. §. fin. in fin. verb. novissimam scripturam. ff. de testam. tut. l. si mihi & tibi 12. §. in legatis 3. novissima scriptura de legat. 1. l. Divi 6. §. licet 2. ff. de Jure Codicill. l. hac consultissima 21. §. si quis autem 3. l. sancimus 27. C. de test. l. 4. in fin. ff. de adm. legat. l. ult. de consue. l. pacta novissima 12. ubi Dec. C. de pact. l. clari 19. ubi Bald. Cod. de fideicom. §. posteriore inst. quibus modis test. infirm. ubi Pichard. num. 11. Bald. conf. 223. Primo statuto, in princ. lib. 1. latè Alexand. conf. 122. lib. 4. ubi ampliat in statutis, contractibus, pactis, v. late & eleganter Hartman. Pistor. observ. 221. n. 1. & seqq. ubi ait, præcedentem contractum in dubio per subsequentem censeretur revocatum l. cum in plures 60. §. 6. locat. l. per retentionem 4. in fin. ibiq. gloss. C. de usur. ultimis voluntatibus, rescriptis, & constitutione procuratorum. Anch. conf. 208. num. 15. ubi loquitur in opinionibus, quia statuitur ultimæ, Barthol. Perett. ad extravag. ambrosiæ. de rebus Eccles. verb. prædecessorum. numer. 6. Surd. decis. 195. n. 7. & conf. 202.

num. 1. & conf. 359. numer. 34. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 3. quest. 7. num. 10. Vital. de Cambanis in tract. clausul. pag. mibi 164. n. 7. Thom. de Thomasset. in floribus legum, regul. 230. Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 3. collectan. 676. Brunor. à Sole in locis communib. verb. ultima. Gam. Lusitan. decis. 50. num. 3. Card. Tusch. pract. concl. tom. 6. lit. P. concl. 451. per totam. & tom. 8. lit. V. conclus. 228. Armen. dar. in proemio addit. ad recap. legum Navarrae. num. 7. Seraphin. decis. 1271. num. 1. ubi intelligit, maxime quando priorum mentio fit in posterioribus. Rot. decis. 593. num. 2. & 3. p. 2. in posthum. Farin. alias p. 4. recent. [Ratio regula est, quia posterior cogitatio priore est melior & sapientior. Cicero in Philip. Eurip. in coron. Et quod priore experientia parum feliciter successit, posteriore plerumque melius instituitur & primi consilii erratum per subsequens corrigitur. Obrecht ad l. 3. Cod. de precib. Imp. offer. ubi declarat eam veram esse, si posteriora prioribus sint æquiora, secus, si priora æquiora posterioribus. d. l. 7. C. de precib. Imper. offer. nec juri contraria, d. l. 3. d. t. & l. ult. C. si contr. jus vel utril. publ. Hinc sapissime posterior dispositio ita est accipienda, ne priori contradicat. Bart. in l. fin. §. idem quæsit. ff. de condit. indeb. Bald. in l. cum falsa, in fin. Cod. de jur. & fact. ignor. Dec. conf. 562. n. 3. ideoque receptam, ut si dispositio posterior sit dubia, prima, quæ clara est, spectari debeat. Decian. conf. 106. n. 18. vol. 3. Vult. 2. conf. Marp. 29. n. 19.

CAP. LXIII. Post-factum.

Axioma I.

Sæpenumero evenit in jure, ut ex postfacto confirmetur, quod erat in pendenti. l. proinde 8. de reb. cred. l. 25. §. 1. de usufruct. Cujac. ad lib. 5. qq. Pauli in l. 10. de fund. dotat. per illum text. vid. supr. lib. 3. c. confirmatio. Exempla alia sunt in C. 2. de R. n. thes. 17.

II.

Nunquam ex post-facto crescit præteriti temporis delicti æstimatio. l. omnis 138. §. 1. de Regul. Jur. l. ult. de sepulch. violat. Nec corrumpi aut mutari, quod rectè transactum est, superveniente delicto potest. l. 2. de iur. acti. que privat. ubi vid. Cujacium in Paul.

III.

Plurimum interest, an aliquid ab initio tale, an ex post-facto fiat. arg. l. eleganter 23. §. ult. ibi si qua Lex ab initio de condit. indeb. junct. l. 4. C. eod. ubi Donell. Ita cœcus (ex casu superveniente) retinere Magistratum potest, ad quem adspi-

(L) 3